

United States Holocaust Memorial Museum
Oral History Interview
Romania Documentation Project

Numele și prenumele interviuatului: Eugenia Cojocari

Data nașterii: 1928

Locul nașterii: Codreanca, Republica Moldova

Rola interviului: RG-50.572.0133.01.01

Data interviului: 28 octombrie 2009

Eugenia Cojocari s-a născut în anul 1928, în satul **Codreanca** și a fost interviuată ca martor cu privire la acțiunile împotriva evreilor care au avut loc în localitatea sa. Ea povestește că **36 de evrei din Codreanca** au fost adunați spunându-le că vor fi duși la **Chișinău**, dar de fapt totul a fost o capcana și ei au fost împușcați la marginea localității apoi aruncați într-o groapă. Eugenia Cojocari povestește că un localnic, **Aftenie Barbăalbă** este cel care a venit și a vestit plecarea la Chișinău, dar și cel care îi trăgea în groapă după împușcare. Mai povestește despre soldații care duceau fetele evreice în grâne de fân înainte să le împuște, să își bată joc de ele, pentru a le viola.

Ea mai relatează despre un alt localnic **Nicanor Cotelea**, care a vrut să salveze o fetiță evreică de la împușcare, dar care i-a fost luată până la urmă și astfel nu a mai reușit.

De asemenea, legat de lucrurile personale ale evreilor împușcați, ea spune că oamenii au luat dintre ele.

[1]:00:00:00 - [1]:18:48:23

Question: Bună ziua.

Answer: Bună ziua.

Q: Spuneți-ne, vă rog, numele de familie și prenumele dumneavoastră. Cum vă numiți. Cum vă cheamă.

A: **Evghenia**, Jenia îmi zice, dar **Eugenia**.

Q: Așa, Eugenia, și numele de familie ?

A: De familie, a bărbatului ?

Q: Familia, da.

A: **Cojocari**.

Q: Cojocari. Din ce an sunteți născută ?

A: Drept din **[19]28**.

Q: Așa, deci din 1928.

A: Da.

Q: Dar unde v-ați născut ?

A: Aici în **Codreanca**.

Q: Codreanca.

Q: Câteva luni în urmă noi a fost la dumneavoastră în ospetie și ne-ați povestit despre ce ați văzut în Codreanca în timpul războiului. Am venit acum și vă rugăm să ne povestiți...

A: Ei, dar ce să povestesc, dacă v-am povestit atunci ? De acum am și uitat.

Q: Bine.

A: Ce, atunci nu ați scris ?

Q: Noi atunci am înregistrat, acum vrem să filmăm ceea ce ne-ați povestit dumneavoastră. Deci pentru început vă rog să ne spuneți când s-a început războiul, în **[19]41**, unde vă aflați ?

A: Eram la părinți acasă.

Q: În sat ?

A: Da, în sat. Mă tem că zăceam de tif atunci.

Q: Ați fost bolnavă ?

A: Eram bolnavă de tif, da.

Q: Chiar deodată de la începutul războiului v-ați îmbolnăvit ?

A: Da, da.

Q: În sat erau evrei, în Codreanca, până la război ?

A: Erau. Nu mulți, dar erau.

Q: Vă amintiți pe cineva dintre dânșii, pe familie, pe nume ?

A: **Leiba Rozervici** în mahala noastră, un jidan bătrân, îi zicea Leiba Rozevici. Mai era unul **Strulea, Movileanu**, Movileanu familia îmi pare. Încă acela avea dugheană, da, da.

Q: Strulea ?

A: Da, Strulea Movileanu. Avea dugheană, știu că mă trimitea tata și luam câte o siliotcă de la dânsul.

Q: Ați văzut ce s-a întâmplat cu evreii din sat în timpul războiului ?

A: Am văzut. Am văzut, dacă v-am spus atunci. V-am spus că îi ducea la **Chișinău**, și i-au dus la groapa aceea, săpată de tractor, cred că, mare, largă, cât camera asta, mai mare era. Și îi duceau și îi împușcau acolo pe toți, pe rând pe toți, și a mai rămas numai una, o jidaucă, îi zicea **Beila Roitcă**, bătrână. Au spus că îi duce deodată la Chișinău, cu apă așa, și într-un cărucior așa aveau niște posmăgei cred, uscați, pâine, mâncare, că îi duce la Chișinău ziceau și când acolo: stați, că aici e Chișinăul, iaca, groapa era făcută de acum: și poc, poc, poc, toți, soldații aceia. Erau și cu căștile care erau, cred că și români și, cum le mai zice, iaca am uitat.

Q: Dar mata auzeai în ce limbă vorbeau soldații aceia ?

A: Cum grăiau ?

Q: Da.

A: **Moldovenește** grăiau, moldovenește.

Q: Și erau mulți soldați acolo ?

A: Erau mulți, erau vreo zece, erau.

Q: Dar câți **evrei** erau acolo ?

A: Ei, **36**.

Q: Dar de unde știi că taman 36 erau ?

A: Din sat de aici, copiii, cu tot cu babe, cu bătrâni, cu toți, toți erau 36.

Q: Mata i-ai numărat ?

A: I-am numărat.

Q: Dar de unde i-au adus pe dânșii ?

A: De unde i-a adus ? Din sat i-a grămădit pe toți.

Q: Mata ai văzut când îi grămădeau pe dânșii ?

A: Dar nu am mai văzut, acolo i-am văzut la groapă când i-au adus, dar așa să mă duc după dânșii pe urmă, nu.

Q: Dar cum de s-a întâmplat că erai pe acolo prin apropiere ?

A: Apoi nu știi copiii cum se duc ? Unde auzi așa și așa, ne-am luat după dânșii. Încă erau cu muzică.

Q: Erau cu muzică ?

A: Da, cum.

Q: Ce fel de muzică ?

A: E, un fel, de nu știu ce era, cânta unul dintr-o trubă, dintr-o nu știu ce era, dar nu mult olecuțică: tu, tu, tu, tu, tu. Și haideți după noi, că vă duce la Chișinău.

Q: Dar cine spunea că îi duce la Chișinău ?

A: Era unul **Aftenie a lui Barbăalbă** îi zicea, el îi trăgea în groapă chiar. Aftenie. Dar de când e mort și acela.

Q: Aftenie ?

A: Barbăalbă îi zicea. Aftenie îl chema, dar Barbăalbă cred că era familia.

Q: El îi trăgea în groapă ?

A: Da, da, el îi trăgea în groapă.

Q: Dar cum îi trăgea în groapă ? Ce aveți în vedere?

A: De un picior, de o mână, de gât, de cum era, și fete cu găte.

Q: Asta deja după ce ei erau împușcați ?

A: Împuşcaţi, morţi.

Q: Dar cine le spunea că: mergeţi la Chişinău ?

A: Ei, cine, tot acela Aftenie, că iaca, la Chişinău vă ducem. Dintre ei acolo cine era, ce ştiu şi eu de la 13 ani ? Tot cu minte copilărească.

Q: Prima dată, iaca când ai văzut mata grupul acesta de evrei, prima dată, unde erau ei ? Iaca, mai întâi, când prima unde i-ai văzut ?

A: Erau o fermă acolo la noi, cam la un kilometru de la groapa aceea, şi noi ne-am luat după dânşii când am văzut că îi duce, copiii, ne-am luat şi noi după dânşii şi am auzit că: staţi aici, iaca, aici. Dar de unde îi aducea, cum i-a grămădit, mai mult nu ştiu.

Q: Deci mata erai pe lângă ferma aceea la început ?

A: Da, da, era o fermă de porci pe acolo.

Q: Şi practic se primeşte că ai mers după dânşii un kilometru până aţi ajuns la groapă ?

A: Da, cam așa.

Q: Dar când i-a adus pe dânşii pe locul acela ... ?

A: Era acolo o fântână, fântână era cu colac de piatră.

Q: Şi evreii când i-au dus, i-au ținut mult timp acolo lângă fântâna aceea ?

A: Nu, cum s-au grămădit ei, că le aducea pe cele tinere de prin grânele acelea era galbene, grâul de acum se îngălbenea să se coacă.

Q: Cine îi aducea ?

A: Îi aducea soldații.

Q: Ai în vedere tineri pe cine, pe evrei şi pe fete ?

A: Pe fete, da.

Q: Dar de ce le aducea din grâu de acolo ?

A: Le aduceau să le împuşte şi pe dânsele.

Q: Dar de ce ele erau în grâu acolo ?

A: Apoi eu ştiu, veneau de prin grâu eu am văzut, că veneau din acolo, dar pe unde s-au dus, ce au făcut, eu nu am văzut. Nu s-au dus de aici de unde erau grămadă, dar au venit de acolo. S-au dus pe alt drum, cred, mai era la deal, şi cred că pe acolo au venit în grânele acelea.

Q: Şi mulţi soldaţi veneau cu fetele ?

A: Vreo zece erau.

Q: Dar cu fetele astea care veneau din grâu, mulţi soldaţi şi fete?

A: Erau vreo patru, cincii, așa erau.

Q: Dar fete ?

A: Fete tot așa, da, zdravene așa, era, fete nu bătrâne, mai scurt, fete tinere și frumoase, ca fetele.

Q: Mata crezi că le-au violat pe fete sau nu, acolo ? Pentru că data trecută ai spus că credeai că ele erau violate.

A: Ce credeam ? Ce am zis ?

Q: Mata ne-ai spus data trecută că și-au bătut joc de dânsule.

A: Apoi și-au bătut joc de dânsule, ce, eu nu am priceput, dacă vin dincolo acum ?

Q: Dar se cunoșteau pe dânsule, eu știu, erau bătute ?

A: Nu erau nimic măscărite, nu erau, așa ceva, ca fetele, dar le-au adus la groapă ...

Q: Și le-au adus împreună cu ceilalți cu toți ?

A: Dar, cum ? Erau șiăștia aici și le-au adus și pe dânsule și trosc, trosc și ....

Q: I-au împușcat pe toți odată sau câte unul la rând ?

A: Câte unul la rând, nu pe toți odată.

Q: Și din ce fel de arme au tras ?

A: Automate, de ce era, că erau și cu două țevi, și puști, așa grăia lumea, dar eu știu. Ce știu ? Am și uitat de atunci, dar așa era.

Q: Când îi împușcau, îi împușcau îmbrăcați sau îi puneau să se dezbrace ?

A: Nu, nu, nu. Nu îi puneau să se dezbrace, așa cum erau îmbrăcați, așa îi. Numai omul acela de acum le lua cerceii, le lua din urechi aur, ce aveau ele, inele.

Q: Care om ?

A: Aftenie acela care îți spun. Un om nebun, bătrân, îi mort mai de mult din păcate și la acela, de mult e mort.

Q: Dar el, împușca și el ?

A: Nu, el nu împușca, el a dezbrăcat, le-a luat cerceii, îi lua, îi târa în groapă.

Q: Și numai el era din sat ?

A: Da, da.

Q: ...din săteni sau mai erau alții ?

A: Mai era lume, dar nu s-au apucat de dânsii să tragă, numai el.

Q: Și, ai stat și după ce ?

A: M-am dus de acolo că îmi era jale, încă și plângeam.

Q: Dintre ei nimeni nu a încercat să fugă sau ?

A: Nu, nu a fugit nimeni. Numai una a rămas, **Vera aceea al lui Ițic**, a zis: „Domnilor”, așa îmi pare, parcă, „iaca eu am rămas, trăgeți și în mine”. Ea s-a gândit că o să tragă, a rămas vie

printre dânșii nu știu cum ori așa a vrut ea, nu știu ce va fi și a zis: „trageți și în mine”, că de acum a văzut că se va duce în groapă neucisă și mai rău va fi, că de pușcă mai repede mori.

Q: Și a împușcat-o ?

A: A împușcat-o. Încă doi au tras în ea. A chicat cu totul jos, cu cuțitul acela în mână, cu legătura cu posmăgei. Ei, baba era bătrână, ei, și eu acum pot să zic ?, da, era bătrână de ani.

Q: Nu a scăpat, dintre ei nimeni nu a scăpat în viață ?

A: Numai o **fetiță a scăpat**...nu...era un om, **Nicanor Cotelea** îi zicea și a zis: lăsați fetița asta să o iau eu să o cresc, că nu avea copii. Nu o împușcați pe dânsa, lăsați-o să o iau eu la mine, să o cresc eu. Și au lăsat-o de abia, dar apoi au auzit care, acela, acela, că a luat Nicanor fata, așa, și a împușcat-o pe urmă, tot i-au luat-o, nu i-au dat voie să o crească.

Q: Mata de unde știi despre cazul acesta ?

A: Păi, cum, mi-a spus, am grăit cu omul acela.

Q: Cu Nicanor Cotelea ?

A: Da. Dar e mort și acela de mult.

Q: El ți-a povestit că a luat fata ?

A: Da. Știa tot satul chiar, ce, nu numai el.

Q: Dar el a luat-o atunci de la cazul acesta pe care l-ai văzut mata ?

A: Da, a grăit cu ăștia care împușcau, cu soldații ăștia, și i-a dat voie deodată, au spus că vor vedea, vor mai grăi, cei care sunt mai stăpâni pe dânșii ori nu știu. Și apoi i-a venit ordin să ...

Q: Dar mata ai văzut atunci când el a luat fata de la groapă ?

A: Nu am văzut.

Q: Nu ai văzut.

A: Nu.

Q: Doar ai auzit de dânsul ?

A: Pe urmă am auzit că a luat fetișoara aceea acasă să o crească și pe urmă i-a venit ordin și s-a dus el singur și a dus-o. Dar unde a dus-o nu știu.

Q: Dar au fost și alte cazuri când au omorât evrei sau acesta e unicul caz ?

Au mai fost și alte întâmplări așa ?

A: Nu. Nu am văzut, nu știu. Eu de astea nu știu. Poate că au fost, dar nu am văzut eu, chiar pe toate să le văd? Ce am văzut spun, dar ce nu am văzut cum să spun dacă nu am văzut ?

Q: Dar când îi împușca pe dânșii mata cât de departe erai de la groapă ?

A: Ei, eram de vreo zece metri așa, nu mă vâram chiar așa, că îmi era jale, era sângeraie pe acolo, plângeam, ei, Doamne ferește.

Q: Dar evreii ce făceau, ce spuneau tot timpul acesta cât erau acolo ?

A: Păi ce să facă evreii dacă erau în bortă de acum ?

Q: Dar înainte de a-i împușca ?

A: Înainte stăteau și așteptau de acum să vină să îi ....

Q: Nimeni dintre dânșii nu încerca să fugă ?

A: Nu.

Q: Cât de mare cam era groapa ?

A: Ei, parcă îți spun că era cât camera asta.

Q: Iaca de mărime la cameră, cât are ... ?

A: Dar de adâncă era adâncă.

Q: Camera asta cât are la mata ?

A: Ei, nu știu.

Q: 2/3 sau mai mult ? Cam așa ?

A: 6/12 este casa asta a mea.

Q: Dar câtă adâncime era ?

A: Era adâncă, mai adâncă decât cum e masa așa, malul acela era mai jos, era mare.

Q: Peste un metru, deci, avea adâncime.

A: Da, da.

Q: Ai văzut cine a astupat groapa pe urmă ?

A: Nu. Nu am șezut până la urmă, nu, am fugit și noi, ne-am împrăștiat. Cred că a venit un tractor ceva, nu au mai astupat-o cu mâinile dacă era o grămadă de ... ei dacă erau 36, mulți, i-au îngropat vreun tractor ceva, i-a astupat, cred, eu știu.

Q: Dar ce s-a întâmplat cu toată averea la evreii din sat ?

A: Ha ?

Q: Ce s-a întâmplat cu averea evreilor din sat ?

A: Nu știu, nu știu ce s-a întâmplat. Auzeam că aveau care ciocălăi, grăunțe, ciocălăi prin seate avea, și se duceau tot ai noștri și lua de pe la dânșii. Dar eu nu luat, nu am fost, nici tata meu nu a fost, nu.

Q: Spuneai de cineva, Vanea Holtescu. Mata ne-ai spus data trecută de cineva care se numea Vanea Holt ...

A: Vanea Holtescu, dar e mort și acela de când. El s-a dus la drumul acela, seacă curgea ciocălăii jos, apoi îi căra acasă, că îi era aproape lui, și îi căra cu copiii acasă, frați de-a lui de acum, nu, da, frați mai mititei avea, el era mai bătrân și ... of ... A fost rău de tot pe vremea aceea.

Q: Cu Aftenie Barbăneagră, asta, după război, știți dacă s-a întâmplat ceva, dacă l-a tras la răspundere ?

A: Nu știu, de asta nu pot să știu, l-a tras, ce a făcut .... Am auzit că a murit Aftenie, dar cum a murit ....

Q: Nu știți. În afară de evrei, în timpul războiului, știți dacă îi mai împușcau și pe alții sau îi arestau și pe alții, în afară de evrei ?

A: Nu, nu am auzit să îi împuște și pe din ăștialalți, numai pe evrei îi căuta.

Q: Dar despre țigani nu știți dacă ... ?

A: Nu știu.

Q: Dar comuniști în sat ați avut ?

A: Am avut. Erau și comuniști, încă mai sunt și acum vreo doi. Da, da. Zău că sunt.

Q: Și cu dânșii nimic nu s-a întâmplat ?

A: Nu, nu. Unul e chior, văd că i-a murit nevasta, șede singur, nu știu care îi poartă de grijă, îi poartă de grijă o soră de-a lui, mă tem că, Paraghea. Dar e chior, nu vede, avea mașină înainte, scotea crucile care le vezi acum prin, le târâia la râpă, la nu știu unde, la râpă, da.

Q: Dar înainte de război cum se împăcau oamenii săteni, moldoveni cu evreii din sat ?

A: Se împăcau bine, nu erau răi oamenii, mai degrabă te înțelegeai cu unul decât cu moldoveni de-a noștri.

Q: Dar nu vă amintiți dacă până la război erau în sat cuziști ?

A: Cuziști ?

Q: Da. Nu ați auzit de așa ceva ?

A: Am auzit, dar ce sunt aceia cuziști nu știu.

Q: Bine. Vă mulțumesc.

A: Am auzit încoace, nu când eram copil. Acum încoace am auzit, că era cuziști, acum grăiesc, ee. Dar cum sunt ? Era tot oameni sau cum sunt, nu știu ce fel de oameni erau.